

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1974

BRNO 1975

- ostřice? *Carex* sp., 1 obilka, 1,6 x 0,9 x 0,9 mm.
- kavyl vláskovitý, *Stipa capillata*, 5 necelých obilek, více než 5,0 x 0,9 - 1,1 x 0,9 - 1,1 mm.
- ovsík vyvýšený, *Arrhenatherum elatius*, 2 obilky, 3,5 x 1,0 - 1,1 x 1,0 mm.
- bojánek luční, *Phleum pratense*, 2 obilky, 1,5 - 1,8 x 1,1 x 1,1 mm.
- srha laločnatá?, *Dactylis glomerata*, 1 obilka, 2,1 x 1,1 x 0,8 mm.
- kostřava červená, *Festuca rubra*, 1 obilka, 2,1 x 0,7 x 0,7 mm.
- jflek anglický, *Lolium perenne*, 4 obilky, 2,8 x 0,7 x 0,7 mm/2/.
- sveřep rolní, *Bromus arvensis*, 4 obilky.
- ječmen myší, *Hordeum murinum*, 1 necelá obilka, více než 3,5 x 1,5 x 1,0 mm.
- pýr plazivý, *Agropyrum repens*, 10 obilek, 4,5 - 5,1 x 1,1 - 1,9 x 0,85 - 1,7 mm.
- rákos obecný, *Phragmites communis*, 5 zlomků stébel.
- rosička krvavá, *Digitaria sanguinalis*, 1 obilka, 1,9 x 0,8 x 0,55 mm.
- ježatka kuří noha, *Echinochloa crus-galli*, 2 obilky, 1,5 x 1,2 x 1,0 mm.
- bér zelený, *Setaria viridis*, 45 obilek, 1,4 x 0,98 x 0,62 mm /19/.
- bér sivý, *S. glauca*, 28 obilek, 1,43 x 1,23 x 0,93 mm/7/.
- bér přeslenitý?, *S. verticillata*, 1 obilka, 1,5 x 1,3 x 0,9 mm.
- neurčené obilky bérů, *Setaria* sp., 12 obilek.
- neurčené obilky trav, Gramineae, 12 obilek.
- neurčených semen : 43.

Nález semen je tedy různorodý, obsahuje z obilí zejména ječmen, oves a proso. Vedle toho je bohatý sortiment rumištních, plevelných a lučních rostlin /v nálezů skoro 100 druhů/. Soubor planých rostlin je zhrubashodný s dnešní vegetací okolí Šlapanic. Je nutno předpokládat řídkou zástavbu s pestrout vegetací uvnitř tehdejší osady. V nálezů jsou suchobytné rostliny /např. čičorka pestrá/, i vlhkobytné /zběhovce plazivý/. Ráz vegetace neukazuje na výraznější odlišnost klimatu od dnešního. Nález představuje asi spálený odpadní materiál, obsahující větve, vyzrálé rumištní rostliny a zbytky po manipulaci s obilím.

P o z n á m k y :

- 1 Podle určení RNDr. E. Opravila, CSc., z Archeologického ústavu ČSAV v Brně, exp. Opava.
- 2 Za archeologický posudek nálezů, které jsem v terénu vyzvedl zároveň s rostlinnými zbytky, děkuji dr. Č. Staňovi, CSc., z Archeologického ústavu ČSAV v Brně.

Pflanzenüberreste aus der grossmährischen Siedlungsschicht in Šlapanice /Bez. Brno-venkov/. Beim Erdaushub für eine Wasserleitung erfasste man im Jahre 1974 in der Nähe des Museums von Šlapanice eine grossmährische Siedlungsschicht. Sie ist durch kleine Scherben, einen Spinnwirtel und eine Glasperle datiert /2/. Ausser Holzkohlestückchen von Eichenholz /*Quercus* sp./ /1/ wurde aus ihr eine Menge von Arten von verkohltem Getreide und Samen gewonnen. Vom Getreide war vor allem Gerste, Hafer und Hirse vertreten. Reich war das Sortiment an Ruderal-, Unkraut- und Wiesenpflanzen /fast 100 Arten/. Der Komplex der wildwachsenden Pflanzen ist ungefähr mit der heutigen Vegetation der Umgebung von Šlapanice übereinstimmend. Man muss eine schütterere Verbauung mit einer bunten Vegetation im Inneren der damaligen Niederlassung voraussetzen. In dem Fund sind trockenheitsliebenden Pflanzen /z. B. die bunte Kronenwicke/ sowie feuchtigkeitsliebende Pflanzen /kriechender Günsel/. Der Charakter der Vegetation weist auf keine markantere Unterschiedlichkeit des Klimas von dem heutigen. Den Fund stellt verbranntes Abfallmaterial vor, das Zweige, ausgereifte Ruderalpflanzen und Reste nach der Manipulation mit Getreide enthält.

V Ý Z K U M S L O V A N S K É M O H E L N I C E V R O C E 1974

/ okr. Šumperk /

Vladimír G o š, Vlastivědný ústav, Šumperk

V srpnu se uskutečnila šestá etapa záchramého archeologického výzkumu na osadě z mladší doby hradištní ležící na jižním okraji Mohelnice. Úkolem letošní kampaně bylo prozkoumat plochu ohroženou stavbou spádové kanalisace vedené od osady Horní Krčmy do Mohelnice. Odkryli jsme plochu o rozměrech 177 m², která navázala na západní hranu výzkumu 1972. Zejména nás zajímala situace v okolí kamenné destrukce MR, u které byl dříve nalezen denár olomouckého údělného knížete Oty 1. Sličného /1/. Nálezová situace zkoumané části osady byla obdobná jako v roce 1972. Pod ruinou se našla vrstva pozdně středověkých náplav dosahujících do hloubky 60 cm, níže byla sytá černá kulturní vrstva, která nasedala na sprášové podloží v hloubce 105 - 145 cm. Úroveň terénu v mladší doby hradištní byla těsně pod náplavami, jak je patrné z kumulace střepů, kostí, úlomků mazanice a malých kamének. Výzkum objektů ztěžuje silná vrstva černé hlíny, ve které se ztrácely částečně zahloubené i nadzemní objekty. V jižní části zkoumané plochy bylo velmi málo nálezů, objekty se kumulovaly spíše v severní části.

V okolí kamenné destrukce MR jsme nezjistili žádné objekty, pravděpodobně zde byly zřízeny pouze mělké užitné jámy, které se nezahluhovaly do podloží. V severozápadním rohu výzkumu jsme zachytili v černé kulturní vrstvě další kamennou destrukci označenou NA, která pokračovala západním směrem pod nepro-

kopanou část. Jedná se pravděpodobně o destrukci více objektů navzájem se dotýkajících, které nebylo možné v obtížné náleзовé situaci navzájem odlišit. V jižní části destrukce byla kumulace střepů a kamenů a oddělovala se od severní části o zjištěných rozměrech 400 x 250 cm. Zhruba uprostřed byla situována skvrna mazanice o rozměrech 60 x 60 cm. Mezi kameny se nalézaly úlomky tuhy, hrudky mazanice a větší množství střepů, které datují objekt rámcově do 12. stol. Jedná se o pozůstatek nadzemního objektu pravděpodobně srubové konstrukce, dnes již nezjistitelných rozměrů. Úlomky tuhy nalezené uvnitř destrukce dokládají rozvinutou řemeslnou výrobu.

Severně od kamenné destrukce jsme zachytili na úrovni původního terénu jámu 234 kotlovitého tvaru, v jejíž výplni byly vrstvičky úlomků tuhy. Doprovodným materiálem je také datována do 12. stol. Destrukce překrývala starší jámu 236, v jejíž výplni byly také úlomky tuhy.

V objektech se nalézají převážně úlomky keramiky, nejvíce zlomky z bezuchých hrnců a masivních zásobnic, zřídka se objevují mísy a nádoby s cylindrickým hrdlem. V kamenné destrukci NA byla malá bronzová esovitá záušnice o průměru 26 x 20 mm, ze železných předmětů se zachovaly převážně amorfní úlomky.

Nálezy z doby laténské byly v letošní výzkumné sezoně velmi sporadické a kumulovaly se v černé kulturní vrstvě těsně nad podloží. Do spráše se zahlubovalo několik žlábků širokých 20 - 30 cm. Nalezeným materiálem jsou datovány do 2. - 1. stol. př. n.l.

P o z n á m k a :

1 V. Goš, Slovanská osada v Mohelnici v roce 1972, okr. Šumperk, PV 1972, Brno 1973.

Grabung des slawischen Mohelnice im Jahre 1974 / Bez. Šumperk / . Im August verwirklichte sich die sechste Etappe der Rettungsgrabung der Niederlassung aus der jüngeren Burgwallzeit, die am südlichen Rand von Mohelnice liegt. Wir deckten eine Fläche im Ausmasse von 177m² ab, die an die westliche Kante der Grabung aus dem Jahre 1972 anknüpfte. Die Fundsituation war ähnlich wie in den vorhergehenden Jahren, unter der Ackerkrume befand sich eine Schicht spätmittelalterlicher Anschwemmungen, die in eine Tiefe von 60cm reichte, tiefer war eine sattschwarze Kulturschicht, die auf das Lössliegende in einer Tiefe von 105 - 145cm aufsass. Das Terrainniveau in der jüngeren Burgwallzeit war knapp unter den Anschwemmungen, wie dies aus der Kumulation der Scherben, Knochen, Lehmbewurfstücken und kleinen Steinen ersichtlich ist. Die Grabung der Objekte erschwerte eine starke Schicht schwarzer Erde, in der sich die teilweise eingetieften sowie oberirdischen Objekte verloren.

In der nordwestlichen Ecke der abgedeckten Fläche erfassten wir in der schwarzen Schicht eine Steindestruktion, mit NA bezeichnet, die in westlicher Richtung unter den nicht durchgrabenen Teil fortsetzte. Es handelt sich vermutlich um die Destruktion von mehreren Objekten, die sich gegenseitig berühren und die man in der schwierigen Fundsituation nicht unterscheiden konnte. Im nördlichen Teil war eine Lehmbewurfsscholle im Ausmasse von 60 x 60cm situiert. Zwischen den Steinen befanden sich Bruchstücke von Graphit, Lehmbewurfklümpchen und eine grössere Menge von Scherben, die das Objekt rahmenhaft in das 12. Jahrhundert datieren.

Nördlich der Steindestruktion erfassten wir im Niveau des ursprünglichen Terrains die kesselförmige Grube 234, in deren Ausfüllung Schichten von Graphitbruchstücken waren. Das Begleitmaterial datiert sie gleichfalls in das 12. Jahrhundert. Die Destruktion überdeckte die ältere Grube 236, in deren Ausfüllung auch Graphitbruchstücke waren.

Laténezeitliche Funde waren in der heurigen Saison sehr sporadisch und kumulierten sich in der schwarzen Kulturschicht knapp ober dem Liegenden. In den Löss waren einige 20 - 30cm breite Gräbchen eingetieft. Das gefundene Material datiert sie in das 2. - 1. Jahrhundert v.u.Z.

MLADOHRADIŠTNÍ A STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY U LANŽHOTA

/ okr. Břeclav /

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

Dne 6. V. 1974 nalezl při práci na svém pozemku p. Josef Gajda z Lanžhota, čp. 560, téměř zcela dochovalou mladohradištní láhev. Byla uložena v hloubce asi 50 - 60 cm. Z jejího okolí pochází několik dalších zlomků mladohradištní keramiky, část dna, výduť i okraj mladohradištní zásobnice, zlomky mazanice a úlomky ze žernovů. Mimo mladohradištní keramiky odtud pocházejí i zlomky keramiky středověké.

Místo nálezů se nachází při severním okraji Lanžhota, na terase na pravém břehu Stupavy /Kyjovky/ mezi jejím, nyní již zregulovaným korytem, a silnicí Lanžhot - Kostice. Při povrchovém průzkumu lokality dne 21. V. 1974 bylo v okolí místa nálezů sesbíráno množství fragmentů mladohradištní a středověké keramiky, fragment brousku a několik zlomků keramiky laténské. /1/ Tyto nálezy dokládají osídlení plochy ve výše uvedených obdobích. Raněstředověké a středověké osídlení lze na základě nalezené keramiky předběžně datovat do období 11. - 14. století.

Zjištěné stopy po laténském, mladohradištním a středověkém osídlení jsou pravděpodobně pokračováním sídliště v trati "Hradištek" severovýchodně od Lanžhota. Zde byly taktéž nalezeny střepy nádob z doby la-

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1974

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík

Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský

Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby : doc. dr. B. Klína, A. Životská

Na titulním listě : stříbrná spona z doby stěhování národů ze Šakvic

Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně

Evidenční číslo : ÚVTEI-73332

Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné